

Федчишин Д.В.

*доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
науково-дослідної частини,
Запорізький національний університет,*

Ігнатенко І.В.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
земельного та аграрного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ В УКРАЇНІ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ

На сьогоднішній час на багатьох водоймах нашої країни з метою забезпечення охорони, раціонального використання окремих видів водних біоресурсів затверджується режим рибогосподарської експлуатації водного об'єкта. Відповідно до Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» режим рибогосподарської експлуатації водного об'єкта – установлена на відповідний термін сукупність вимог, умов та заходів щодо обсягів робіт з відтворення водних біоресурсів за їх віковими та видовими характеристиками, строків лову, типів і кількості знарядь та засобів лову, обсягів вилучення, регламентації любительського і спортивного рибальства, ощадливого використання водних біоресурсів рибогосподарського водного об'єкта (його частини).

Режим рибогосподарської експлуатації водного об'єкта (далі – Режим) було погоджено Державним агентством меліорації та рибного господарства України (далі – Держрибагентство) у встановленому законодавством порядку в межах його повноважень. Останнє є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних біоресурсів.

Практика використання водних біоресурсів на підставі режиму рибогосподарської експлуатації є загальнопоширеною в Україні: на початок 2020 року в Україні діяло 398 таких режимів. Правовим підґрунтям для встановлення режиму є Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» та Інструкція про порядок здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах, що затверджена Наказом Державного комітету рибного господарства України 15.01.2008 р. № 4 (Інструкція № 4). Також варто зазначити, що на сьогодні правове регулювання зазначеної сфери здійснюється постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 року № 1138, якою встановлено що з 1 січня 2020 р. до 31 грудня 2021 р. діє експериментальний проєкт із запровадження порядку здійснення штучного розведення, вирощування водних біоресурсів та їх використання у СТРГ та проведення аукціонів з продажу режимів СТРГ шляхом електронних торгів (далі – Тимчасовий порядок). Цим порядком передбачається проведення аукціону для надання режиму рибогосподарської експлуатації. Проте ані в 2020, ані в 2021 роках жодного аукціону не було проведено, наслідком чого було незатвердження жодного режиму. Тому можна зробити висновок, що запровадження зазначеного Тимчасового порядку не принесло позитивних змін у галузь, а тому цілком виправданим буде не продовження його дії. Крім того, законність встановлення режимів рибогосподарської експлуатації підтверджується практикою Верховного Суду, зокрема, рішенням Верховного Суду України у справі № 806/449/15 від 23.11.2018 р., рішенням Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі №802/1145/17-а від 29 квітня 2020 р., ухвалою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у справі № 910/5640/18 від 23 червня 2020 р.

Однак, незважаючи на значну поширеність режимів та наявність відповідної законодавчої бази для їх правового регулювання, на практиці користувачі, яким надаються режими, зіштовхуються з різноманітними проблемами, що негативно впливають на їх

господарську діяльність. Однією з таких проблем є намагання працівників органів внутрішніх справ та прокуратури притягнути таких користувачів до кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки, що передбачено статтею 197-1 Кримінального кодексу України. Обґрунтовується така позиція тим, що водойма використовується, а орендна плата за використання відповідною земельною ділянкою не сплачується.

З цього приводу варто навести, в першу чергу, положення Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», яким передбачено, що самовільне зайняття земельної ділянки – будь-які дії, які свідчать про фактичне використання земельної ділянки за відсутності відповідного рішення органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування про її передачу у власність або надання у користування (оренду) або за відсутності вчиненого правочину щодо такої земельної ділянки, за винятком дій, які відповідно до закону є правомірними. В контексті зазначеної законодавчої норми варто відзначити, що режим має правомірний характер, адже погоджується відповідним державним органом в межах його повноважень та відповідно до чинного законодавства.

Верховним судом України у вищезазначеному рішенні у справі № 806/449/15 від 23.11.2018 р. встановлено, що положення законодавства, що регулюють порядок встановлення режимів рибогосподарської експлуатації, не містять обов'язкової умови про необхідність мати правовстановлюючі документи на право користування водним об'єктом та земельною ділянкою для отримання погодження Режиму. Крім того, у цій справі суд виходить з того, що при отриманні Режиму рибогосподарської експлуатації водного об'єкта користувачам надаються у користування лише водні біоресурси, а не водний об'єкт чи земля під водою.

Отже, можна зробити висновок про безпідставність та необґрунтованість намагань певних державних органів притягнути до кримінальної відповідальності користувачів, які здійснюють діяльність на водоймах відповідно до режиму рибогосподарської експлуатації водного об'єкта, в результаті чого здійснюється протиправний вплив на законну господарську діяльність суб'єктів рибного господарства.

УДК 349.4 (477)
Н 31

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій

На сторожі земельного ладу: до 20-річчя Земельного кодексу України: тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції (онлайн/офлайн формат) (м. Київ, 26 листопада 2021 р.) / за заг. ред. проф. В.М. Єрмоленка. Київ: Друкарня Друкарник, 2021. 344 с.

ISBN 978-617-7901-53-1

Укладачі: Ю.А. Краснова, М.П. Ліхтер, І.В. Лучко

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню теоретико-правових засад права власності, використання, охорони та відновлення земель і пов'язаних з ними природних ресурсів.

Розраховано на науковців, фахівців у галузі права, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться питаннями земельного, природоресурсного, екологічного та аграрного права.

© Колектив авторів, 2021

<i>Оленич І.В.</i> МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ	236
<i>Петровська Ю.Ю.</i> ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	239
<i>Скороход К.В.</i> САМОВІЛЬНЕ ЗАНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ТА ЙОГО ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	242
<i>Федорович А.В.</i> НОВЕЛИ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ АУКЦІОНІВ.....	244
<i>Шептун Н.С.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	247
<i>Яшитух В.М.</i> НАБУВАЛЬНА ДАВНІСТЬ У ЗЕМЕЛЬНОМУ ПРАВІ	249

СЕКЦІЯ 3.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЛІ ТА ІНШИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

<i>Асатрян Є. М.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ДЛЯ ТУРИЗМУ	253
<i>Большотенко А.Р.</i> ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОБМЕЖЕНЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК	256
<i>Бріцзов А. І.</i> ЕКОЛОГІЧНИЙ СПІР ЯК ПРЕДМЕТ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ.....	258
<i>Бузунко О.А.</i> ПРИНЦИП МАЙНОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЗА ЗАВДАНУ ЕКОЛОГІЧНУ ШКОДУ	262
<i>Голуб С.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БІОЕНЕРГЕТИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	265
<i>Суханова О.А.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ.....	268
<i>Федчишин Д.В., Ігнатенко І.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ В УКРАЇНІ: ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ	270
<i>Фелонюк Д.Л.</i> УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ.....	273
<i>Чумаченко І.Є.</i> ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ.....	276
<i>Шаповал Н. В.</i> МУНІЦИПАЛЬНА ТА ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	279
<i>Шарапова С.В.</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ	282